

DAŇOVÉ PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ A JEJICH SPRÁVA

MICHAL KOZIEL

Právnická fakulta, Masarykova univerzita Brno, Česká republika

Abstract in original language

Tento příspěvek se zabývá problematikou příjmů veřejných rozpočtů a jejich správou. Zaměřuje se především na daňové příjmy, které reprezentují jeden z hlavních příjmů veřejných rozpočtů. Na začátku jsou definovány základní pojmy, jako např. správa daně, rozpočtové určení daně, veřejný rozpočet aj. Dále se příspěvek věnuje zejména problematice rozpočtového určení daní, daňovým příjmům veřejných rozpočtů se zaměřením na celostátní úroveň a dále také na jejich správu prováděnou orgány daňové a celní správy v porovnání s jinými evropskými zeměmi.

Key words in original language

Daň; rozpočtové určení daně; veřejný rozpočet; daňový příjem; správa daně.

Abstract

This contribution deals with the revenue of public budgets and their administration. It focuses mainly on tax revenues, which represent one of the major revenue of public budgets. At the beginning, author tries to define basic terms such as tax administration, budgetary allocation of taxes, public budget, etc. In addition, it concerns mainly on the issue of tax assignment, tax incomes of public budgets, focusing on the national level as well as on their management by the authorities of tax and customs administration in comparison with other European countries.

Key words

Tax; budgetary allocation of taxes; public budget; tax revenue; tax administration.

Úvod

V hospodaření soukromém jsou východiskem příjmy, zatímco v hospodaření s veřejnými prostředky jsou východiskem vždy výdaje. Avšak ani příjmy veřejných rozpočtů zde nehrají "druhé housle" a mají zásadní vliv na formování jednotlivých politik státu. Příkladem toho budiž současný stav v době krize, kdy došlo k razantnímu výpadku na straně příjmové, který má vliv na to, že dochází ke změnám struktury výdajů veřejných rozpočtů.

Cílem tohoto článku je zjistit a popsat situaci ohledně daňových příjmů veřejných rozpočtů a zároveň prozkoumat, jak probíhá správa těchto příjmů. Jsme si však vědomi širě tohoto tématu, a proto se snažíme pojmut danou problematiku komplexně s tím, že jednotlivé dílčí otázky, které

vyvstanou po přečtení tohoto článku, budou zodpovězeny v jiných pojednáních, příp. s využitím podrobného studia zdrojů, jejichž seznam je součástí našeho příspěvku.

Následující text se věnuje nejprve pojmu veřejného rozpočtu, dále pak klasifikuje veřejné příjmy podle různých kritérií do několika kategorií, aby následně mohl stanovit, které příjmy jsou příjmem toho kterého veřejného rozpočtu. Druhá část textu obsahuje gro zkoumané problematiky, tedy definici daňových příjmů veřejných rozpočtů, jejich správu a nakonec krátké pojednání o rozpočtovém určení daní.

Pojem veřejných rozpočtů

Hovořit o daňových příjmech veřejných rozpočtů nelze bez toho, aniž bychom definovali, co to vlastně veřejný rozpočet je. Vymezení pojmu „veřejný rozpočet“ je v našem právním řádu pouze teoretické, neboť neexistuje legální definice obsažená v zákoně a zákon ani tento pojem nepoužívá.¹ Veřejný rozpočet je tedy možné pojímat buď jako peněžní fond, nebo jako bilanci, která bilancuje příjmy a výdaje. V případě veřejného fondu jako peněžního fondu jsou prostředky v něm přerozdělovány na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Pokud hovoříme o rozpočtu jako o bilanci, máme na mysli bilancování běžných a kapitálových příjmů a výdajů. Kromě toho může být veřejný rozpočet chápán rovněž jako finanční plán na určité rozpočtové období, nástroj rozpočtové politiky, nástroj stabilizační fiskální politiky státu, nástroj politiky sociálně ekonomického rozvoje obce a kraje a v neposlední řadě také jako nástroj řízení veřejného sektoru.²

Pojmem ekvivalentním k pojmu veřejné rozpočty je pojem rozpočtová soustava. Rozpočtová soustava ve svém nejširším pojetí představuje „souhrn všech rozpočtů v oblasti veřejných financí a poté se skládá z jednotlivých článků (veřejných rozpočtů).“³ Plzeňská učebnice definuje rozpočtovou soustavu také jako soustavu veřejných rozpočtů a soustavu rozpočtových vztahů uvnitř rozpočtové soustavy, kdy se jednotlivé rozpočty považují za články rozpočtové soustavy.⁴ Rozpočtová soustava může být ale pojímána také jako souhrn rozpočtových orgánů a institucí, které rozdělují a hospodaří s veřejnými prostředky.⁵ My v tomto článku budeme dále používat rozpočtovou soustavu v prvním, širším pojetí.

¹ Jánošíková, P., Mrkývka, P., Tomažič, I. Finanční a daňové právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 77.

² Srov. Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 212-220.

³ Marková, H., Boháč, R. Rozpočtové právo. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 91.

⁴ Jánošíková, P., Mrkývka, P., Tomažič, I. Finanční a daňové právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 77.

⁵ Marková, H., Boháč, R. Rozpočtové právo. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 91.

Rozpočtovou soustavou tedy chápeme jako soustavu veřejných rozpočtů, mezi které řadíme (na základě platné právní úpravy):⁶

- Státní rozpočet,
- Střednědobý výhled státního rozpočtu,
- Střednědobý výdajový rámec,
- Státní finanční aktiva a pasiva,
- Rozpočty organizačních složek státu,
- Rozpočty příspěvkových organizací zřízených organizačními složkami státu,
- Rozpočty zdravotních pojišťoven,
- Rozpočty územních samosprávných celků,
- Rozpočty dobrovolných svazků obcí,
- Rozpočty statutárních měst,
- Rozpočet hlavního města Prahy,
- Rozpočty právnických osob zřízených nebo zakládaných územními samosprávnými celky,
- Rozpočty státních fondů,
- Rozpočet Evropské unie.

Jak je vidno z předchozího výčtu, je možné kromě konkrétních „hlavních“ veřejných rozpočtů (v užším pojetí) do rozpočtové soustavy řadit také veřejné rozpočty, které jsou součástí určitého veřejného rozpočtu nebo jsou na veřejné rozpočty napojeny (např. rozpočty organizačních složek státu, rozpočty příspěvkových organizací, školských právnických osob, veřejných výzkumných institucí napojených na státní či místní rozpočty atd.).

Základním pramenem pro stanovení příjmů veřejných rozpočtů jsou zákony. V případě státního rozpočtu se jedná o Zákon o rozpočtových pravidlech⁷. Pokud budeme hovořit o příjmech rozpočtů územních samosprávných celků, musíme vycházet ze zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů⁸. Příjmy státních fondů jsou stanoveny konkrétně v zákonech zřizujících jednotlivé státní fondy⁹. Konečně příjmy

⁶ Viz Jánošíková, P., Mrkývka, P., Tomažič, I. Finanční a daňové právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 77-78 a Mrkývka, P., Pařízková, I., Základy finančního práva. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 155.

⁷ Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹ § 28 Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů, ve spojení se Zákonem č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění

rozpočtu Evropské unie stanoví bezprostředně aplikovatelný sekundární právní akt, kterým je nařízení o souhrnném rozpočtu Evropské unie¹⁰.

Klasifikace příjmů veřejných rozpočtů

Příjmy veřejných rozpočtů, nebo tzv. „veřejné příjmy“, jsou příjmy, které plynou do veřejných rozpočtů.¹¹ Mezi potencionální zdroje veřejných rozpočtů počítáme příjmy¹²:

- z vlastního hospodaření a z využívání veřejného majetku,
- ze zdanění,
- z poplatků a ostatních plateb ve prospěch veřejných rozpočtů.
- z pronájmu nebo prodeje veřejného majetku

Výše vyjmenované druhy příjmů považuje teorie finančního práva za typické veřejné příjmy, protože se u nich projevuje **princip nenávratnosti**¹³. Jedná se o příjmy, které plynou do veřejného rozpočtu od různých subjektů.¹⁴ Kromě nich však existují ještě tzv. **návratné příjmy**, tzn. čerpané na určitou dobu, které nejsou typické pro veřejné finance, ale přesto jsou v dnešní době hojně využívány v hospodaření s veřejnými prostředky. Radíme mezi ně zejména:

- termínované vklady¹⁵,
- krátkodobý bankovní úvěr,
- střednědobý a dlouhodobý bankovní úvěr,
- půjčky (od vnitrostátních a zahraničních subjektů),
- emise cenných papírů (krátkodobých státních pokladničních poukázek nebo dlouhodobých státních dluhopisů atd.)

pozdějších předpisů; Zákonem č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění pozdějších předpisů; Zákonem č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení, ve znění pozdějších předpisů; Zákonem č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů; Zákonem č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů; Zákonem č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁰ Nařízení rady (ES, EURATOM) č. 1605/2002 ze dne 25. června 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství.

¹¹ Hamerníková, B., Maaytová, A. et al. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 108.

¹² Denek, E. et al. *Finanse publiczne*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1995, s. 31.

¹³ Nebo jak používá Hamerníková a Maaytová, jde o příjmy neúvěrové (Hamerníková, B., Maaytová, A. et al. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 108)

¹⁴ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 220.

¹⁵ Srov. Denek, E. et al. *Finanse publiczne*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1995, s. 31.

Krátkodobý bankovní úvěr je používán ke krytí krátkodobého deficitu rozpočtu během rozpočtového období, střednědobý a dlouhodobý úvěr slouží zase k financování investic. Většina příjmů je nenávratného charakteru.¹⁶

Třídít příjmy je možné rovněž podle toho, zda se jedná o příjmy opakující se nebo o příjmy jednorázové. Mezi opakující se příjmy (tzv. běžné příjmy) patří především daně, ale také např. příjmy z pronájmu majetku, z podnikání dary atd. Do druhé kategorie, tedy kategorie příjmů jednorázových (nebo také kapitálových) můžeme zařadit např. půjčky, příjmy z privatizace, poplatky a příspěvky z jiného veřejného rozpočtu.¹⁷

Dále můžeme členit příjmy veřejných rozpočtů podle kritéria míry závaznosti na obligatorní (mandatorní, zejména daňové příjmy) a fakultativní (jejich zavedení závisí na rozhodnutí příslušného orgánu veřejné správy). Kromě těchto třídění je možné třídít příjmy veřejných rozpočtů také na příjmy plánované a neplánované, a nakonec na fiskální (příjmy plynou do veřejných rozpočtů v užším pojetí) a parafiskální (příjmy plynou do mimorozpočtových fondů, např. v případě povinného veřejného zdravotního pojištění).¹⁸

Příjmy jednotlivých veřejných rozpočtů

Pojďme se nyní podívat na jednotlivé příjmy veřejných rozpočtů v rámci České republiky. Základním a nejdůležitějším článkem soustavy veřejných rozpočtů v České republice je státní rozpočet. Příjmy státního rozpočtu tvoří výnosy daní, včetně příslušenství, pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na úrazové pojištění včetně penále, výnosy z podílů na clech, příjmy z činnosti organizačních složek státu a odvody příspěvkových organizací, odvod zbývajícího zisku České národní banky, sankce za porušení rozpočtové kázně, správní a soudní poplatky, úhrady spojené s realizací státních záruk, příjmy z prodeje a pronájmu majetku České republiky, splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých ze státního rozpočtu, peněžní dary, výnosy z majetkových účastí státu, výnosy z cenných papírů, penále za neoprávněně použité nebo zadržené prostředky poskytnuté z Národního fondu, pokuty a další příjmy stanovené zákony.¹⁹

Mezi příjmy krajů a obcí počítáme zejména příjmy z vlastního majetku a majetkových práv, příjmy z výsledků vlastní činnosti, příjmy

¹⁶ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 220.

¹⁷ Srov. Hamerníková, B., Maaytová, A. et al. Veřejné finance. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 108, a Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 220-221.

¹⁸ Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 223-224.

¹⁹ Viz § 6 odst. 1 Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

z hospodářské činnosti organizace, kterou zřídil nebo založil kraj, resp. obec, příjmy ze správní činnosti včetně příjmů z výkonů státní správy (správní poplatky, pokuty, u obcí rovněž odvody), výnosy daní nebo podíly na nich, dotace ze státního rozpočtu a státních fondů, přijaté peněžité dary a příspěvky, 50% podíl na správním poplatku za vydané povolení k provozování výherních hracích přístrojů, prostředky poskytnuté prostřednictvím Národního fondu atd.²⁰ Kraj a obec mohou k úhradě svých potřeb použít rovněž návratných zdrojů (smluvně zabezpečenou půjčku, úvěr, návratnou finanční výpomoc nebo výnos z prodeje komunálních dluhopisů územního samosprávného celku).²¹ Příjmem rozpočtu obce je dále výnos z místních poplatků podle zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích a také dotace z rozpočtu kraje.²²

Od roku 2004 je Česká republika členským státem Evropské unie, proto i rozpočet Evropské unie patří do soustavy veřejných rozpočtů v ČR. Pro financování výdajů Evropských společenství je možné použít tyto příjmy²³:

- Finanční příspěvky členských států,
- Úroky z vkladů a pokuty stanovené v nařízení o urychlení a vyjasnění postupu při nadměrném schodku,
- Příjmy určené na zvláštní účely,
- Příspěvky třetích zemí nebo různých subjektů na činnost Společenství,
- Příjmy od třetích osob za dodávky zboží, poskytnutí služeb nebo stavební práce provedené na jejich žádost,
- Příjmy plynoucí z náhrady částek vyplacených bez právního důvodu,
- Výnosy z dodávek zboží, poskytnutí služeb a prací ostatním orgánům nebo subjektům,
- Přijaté platby pojistného plnění,
- Příjmy z plateb spojených s pronájmem,
- Příjmy z prodeje tiskovin a filmů.

²⁰ §§ 7 a 8 Zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

²¹ Viz § 7 odst. 4 (resp. § 8 odst. 4) ve spojení s § 4 odst. 5 písm. b Zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

²² § 7 odst. 1 písm. e) Zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů.

²³ Článek 18 Nařízení rady (ES, EURATOM) č. 1605/2002 ze dne 25. června 2002, kterým se stanoví finanční nařízení o souhrnném rozpočtu Evropských společenství.

Posledním článkem soustavy veřejných rozpočtů jsou státní fondy. V českém právním řádu je v současné době zřízeno šest státních fondů²⁴, z nichž každý má hned několik druhů příjmů, které může následně využívat na účely stanovené v zákoně zřizujícím konkrétní státní fond. Mezi nejčastější příjmy státního fondu patří dotace ze státního rozpočtu, poplatky podle zvláštních zákonů,²⁵ podíly na výnosu daní, pokuty, penále, úroky z vkladů, dary a dědictví, příspěvky z evropské komise aj.²⁶

Definice daňového příjmu

Daňové příjmy tvoří nejvýznamnější část příjmů veřejných rozpočtů. Téměř 90 % všech příjmů veřejných rozpočtů jsou právě příjmy daňové povahy.²⁷ Zdaněním v tomto případě rozumíme převzetí části příjmů (nebo majetku), jež vznikly v důsledku jednání jednotlivých subjektů na trhu.²⁸ Rozlišujeme dvě pojetí daně, a to daň sensu largo a daň sensu stricto. Daní sensu largo rozumíme daně, poplatky, odvody, zálohy na tyto příjmy a odvody za porušení rozpočtové kázně, které jsou příjmy státního rozpočtu, rozpočtů územních samosprávných celků nebo státních fondů nebo Národního fondu.²⁹ Daň sensu stricto naopak finanční teorie chápe jako povinnou, zákonem předem sazbou stanovenou částku, kterou se více méně pravidelně odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu ve prospěch veřejného peněžního fondu.³⁰

Daňovou soustavu tvoří souhrn daní platných v daném státě. V rámci daňové soustavy se daně třídí podle různých hledisek, např. podle předmětu (daně majetkového a důchodového typu), podle subjektu (daně fyzických osob, korporací, účastníků konsorcií, domácností), podle způsobu placení daně (daně srážkové a deklarované). Nejčastěji se však daně rozdělují podle

²⁴ Státní fond dopravní infrastruktury, Státní fond rozvoje bydlení, Státní fond životního prostředí České republiky, Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní fond kultury České republiky.

²⁵ Např. příjmy Státního fondu životního prostředí České republiky tvoří poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, poplatky za vypouštění škotlivých látek do ovzduší, poplatky podle zákona o odpadech atd. (viz dále § 2 odst. 1 Zákona č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění pozdějších předpisů).

²⁶ Srov. § 6a Zákona č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění pozdějších předpisů; § 2 Zákona č. 388/1991 Sb., o Státním fondu životního prostředí České republiky, ve znění pozdějších předpisů; § 2 Zákona č. 211/2000 Sb., o Státním fondu rozvoje bydlení, ve znění pozdějších předpisů; § 7 Zákona č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů; § 4 Zákona č. 104/2000 Sb., o Státním fondu dopravní infrastruktury, ve znění pozdějších předpisů a § 7 Zákona č. 241/1992 Sb., o Státním fondu České republiky pro podporu a rozvoj české kinematografie, ve znění pozdějších předpisů.

²⁷ Hamerníková, B., Maaytová, A. et al. *Veřejné finance*. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 108.

²⁸ Denek, E. et al. *Finanse publiczne*. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1995, s. 33.

²⁹ § 1 odst. 1 Zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (Zákon o správě daní a poplatků).

³⁰ Mrkývka, P. a kol. *Finanční právo a finanční správa*. 2. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 5.

vazby na důchod poplatníka na daně přímé a daně nepřímé.

Mezi daně vyskytující se na území České republiky počítáme daň z příjmu fyzických osob, daň z příjmu právnických osob, daň z přidané hodnoty, daň z nemovitosti, silniční daň, daň dědickou, daň darovací, daň z převodu nemovitostí, daň z minerálních olejů, daň z piva, daň z vína a meziproductů, daň z tabákových výrobků, daň ze zemního plynu a některých dalších plynů, daň z pevných paliv a daň z elektřiny. Do soustavy poplatků patří správní poplatky, soudní poplatky, zvláštní dávky poplatkového charakteru stojící mimo katalog správních poplatků, ekologické poplatky spojené s ochranou životního prostředí a místní poplatky.³¹

Správa daňových příjmů veřejných rozpočtů

Správu daňových příjmů veřejných rozpočtů můžeme rozdělit na správu ve funkčním pojetí a správu v organizačním pojetí. Správou ve funkčním pojetí rozumíme rozdělení správy daně do etap procesu výkonu správy daně. Podle funkčního hlediska tedy dělíme správu daní na registraci daňových subjektů, vyměřování daně a inkasní správu.³² V případě daňových příjmů veřejných rozpočtů sensu largo se při správě postupuje podle Zákona o správě daní a poplatků³³ a od 1.1.2011 nabude účinnosti nová norma, konkrétně Daňový řád³⁴, který nahradí dosavadní úpravu obsaženou v Zákoně o správě daní a poplatků.

Organizačním pojetím správy daně rozumíme soustavu orgánů, které vykonávají správu daní. Pro tyto orgány se používá legislativní zkratka správce daně.³⁵ V rámci správy daňových příjmů veřejných rozpočtů se bude jednat zejména o územní finanční orgány, tedy finanční úřady a finanční ředitelství,³⁶ která jsou správci pro většinu daňových příjmů veřejných rozpočtů. Dále se může jednat o soustavu celních orgánů (celní úřady, celní ředitelství, Generální ředitelství cel),³⁷ které provádějí správu cel, daně z přidané hodnoty při dovozu a spotřebních daní, včetně daní energetických. Správu soudních poplatků vykonávají soudy³⁸, správních poplatků správní úřady příslušné k provedení úkonu³⁹ a místních poplatků

³¹ Viz Radvan, M. a kol. Finanční právo a finanční správa – berní právo. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 41-42.

³² Mrkývka, P. a kol. Finanční právo a finanční správa. 2. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 34.

³³ Zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů (Zákon o správě daní a poplatků).

³⁴ Zákon č. 280/2009 Sb., Daňový řád.

³⁵ Radvan, M. a kol. Finanční právo a finanční správa – berní právo. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 82.

³⁶ § 2 Zákona č. 531/1990 Sb., o územních finančních orgánech, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ Srov. Zákon č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů.

³⁸ § 8 Zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ § 5 Zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

obce⁴⁰.

Správu odvodů za porušení rozpočtové kázně a penále vykonávají územní finanční orgány podle Zákona o správě daní a poplatků. Při správě penále se uplatní postup, který stanoví zákon upravující správu daní pro úrok z prodlení. Odvod za porušení rozpočtové kázně nebo penále za prodlení s ním může z důvodů hodných zvláštního zřetele zcela nebo zčásti prominout Ministerstvo financí.⁴¹

Rozpočtové určení daní

Stěžejním zákonem, týkajícím se problematiky popisované v tomto příspěvku, je Zákon o rozpočtovém určení daní⁴². Tento zákon určuje, které výnosy daní (podíly na výnosech) směřují do rozpočtu krajů, obcí a Státního fondu dopravní infrastruktury. Všechny ostatní výnosy daní a jejich příslušenství, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak, plynou do státního rozpočtu.⁴³ Cílem Zákona o rozpočtovém určení daní je zajištění fiskální dostatečnosti jednotlivých úrovní rozpočtů územních samosprávných celků a zajištění pokrytí minimálních potřeb obcí a krajů.

Podle toho, zda plyne celý výnos daně (roz. daně sensu stricto) do jednoho veřejného rozpočtu, nebo se výnos mezi jednotlivé veřejné rozpočty poměrně dělí, rozlišujeme daně svěřené a daně sdílené. Výnos svěřených daní plyne celý do rozpočtu obce či kraje. K daním, jejichž celý výnos plyne do rozpočtu obcí, patří daň z nemovitosti a daň z příjmu právnických osob, jejímž poplatníkem je obec. Do rozpočtu kraje plyne celý výnos daně z příjmu právnických osob, jejímž poplatníkem je kraj. Mezi sdílené daně, tedy takové, jejichž výnos se rozděluje mezi jednotlivé veřejné rozpočty v zákonem stanovených poměrech, patří daň z přidané hodnoty, daň z příjmu fyzických osob a daň z příjmu právnických osob, s výjimkou daně, jejímž poplatníkem je obec nebo kraj.⁴⁴

Z ostatních daní, které řadíme mezi daně sensu largo, plynou výnosy do následujících veřejných rozpočtů:

- výnos daně silniční a podíl na celostátním hrubém výnosu spotřební daně z minerálních olejů plyne do Státního fondu dopravní infrastruktury,
- výnos ze cla plyne do státního rozpočtu a rozpočtu Evropské unie,

⁴⁰ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

⁴¹ Viz § 44a odst. 8 a 9 Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

⁴² Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů.

⁴³ § 6 Zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ Srov. Radvan, M. a kol. Finanční právo a finanční správa – berní právo. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 211

- výnos z časového poplatku a z mýtného plyne do Státního fondu dopravní infrastruktury,
- výnos z pojistného na sociální zabezpečení plyne do státního rozpočtu,
- výnos z místních poplatků plyne do obecních rozpočtů,
- výnos ze správních poplatků plyne do státního rozpočtu, rozpočtu krajů a obcí,
- výnos z poplatků v životním prostředí plynou do státního rozpočtu, obecního rozpočtu a Státního fondu životního prostředí.⁴⁵

Výnos z daně darovací, daně z převodu nemovitostí a ostatních spotřebních daní plyne celý do státního rozpočtu.

Literature:

- Bakeš, M.: Finanční právo. 5. upr. vyd. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 548, ISBN 978-80-7400-801-6
- Denek, E. et al.: Finanse publiczne. Warszawa: Wydawnictwo naukowe PWN, 1995, s. 33, ISBN 83-01-11792-3
- Hamerníková, B., Maaytová, A. et al.: Veřejné finance. 2. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 340, ISBN 978-80-7357-497-0
- Jánošíková, P., Mrkývka, P., Tomažič, I.: Finanční a daňové právo. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, s. 525, ISBN 978-80-7380-155-7
- Kosikowski, C.: Finanse publiczne - komentarz. Wyd. 2. Warszawa: LexisNexis, 2006, s. 478, ISBN 83-7334-572-8
- Marková, H., Boháč, R.: Rozpočtové právo. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 248, ISBN 978-80-7179-598-8
- Mrkývka, P. a kol.: Finanční právo a finanční správa. 2. díl. Brno: Masarykova univerzita, 2004, s. 381, ISBN 80-210-3579-X

⁴⁵ Radvan, M. a kol. Finanční právo a finanční správa – berní právo. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 216

- Mrkývka, P., Pařízková, I.: Základy finančního práva. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 252, ISBN 978-80-210-4514-9
- Peková, J., Pilný, J., Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI, 2008, s. 712, ISBN 978-80-7357-351-5
- Radvan, M. a kol.: Finanční právo a finanční správa – berní právo. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 509, ISBN 978-80-210-4732-7
- Ruśkowski, E.: System prawa finansowego – Prawo finansowe sektora finansów publicznych. Warszawa: Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2010, s. 498. ISBN 978-83-264-0280-7

Contact – email

michal.koziel@law.muni.cz